

UNIVERSYTET MEDYCZNY IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

Zyciorys

Rafał Czyż, ur. 18.04.1990 r. w Głogowie

Wykształcenie:

- 2015 – obecnie Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Wydział Lekarskiego Kształcenia Poddyplomowego. Katedra Medycyny Ratunkowej; Studia stacjonarne III stopnia
- 2012 – 2014 Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Wydział Nauk o Zdrowiu. Zdrowie Publiczne. Studia stacjonarne II stopnia
- 2009 – 2012 Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Wydział Nauk o Zdrowiu. Ratownictwo Medyczne. Studia stacjonarne I stopnia

Przebieg kariery zawodowej:

- 2014 – obecnie Pogotowie Ratunkowe we Wrocławiu Stanowisko: Ratownik medyczny – kierowca
- 2014 – 2018 Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Jana Mikulicza – Radeckiego we Wrocławiu Stanowisko: Ratownik medyczny – Szpitalny Oddział Ratunkowy
- 2013 – 2014 KardioMedical Diagnostyka Sp. z o.o. Wrocław Stanowisko: Ratownik medyczny – pracownia tomografii komputerowej
- 2011 – 2013 Grupa Ratownictwa Medycznego Polskiego Czerwonego Krzyża we Wrocławiu Stanowisko: Ratownik medyczny – wolontariusz, członek grupy

Wykaz dorobku naukowego:

Autor i współautor 24 publikacji z zakresu medycyny ratunkowej, ratownictwa medycznego oraz zdrowia publicznego o łącznej wartości punktowej: **148 MNISW/KBN**.

Przynalężność do towarzystw naukowych:

- Polska Rada Resuscytacji (PRC)
- Polskie Towarzystwo Medycyny Ratunkowej (PTMR)
- Polskie Towarzystwo Symulacji Medycznej (PTSM)
- Polskie Towarzystwo Kardiologiczne (PTK)
- European Society of Cardiology (ESC)

Imię i nazwisko doktoranta:

Rafał Czyż

Miejsce pracy i zajmowane stanowisko:

Katedra Medycyny Ratunkowej
Wydział Lekarski
Uniwersytet Medyczny
im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

Tytuł pracy doktorskiej:

„Analiza zjawiska wypalenia zawodowego wśród ratowników medycznych pracujących w jednostkach systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne”

Promotor:

dr hab. n. med. Dorota Zysko, prof. nadzw.

Promotor pomocniczy:

dr n. med. Monika Szewczuk-Bogusławska

Recenzenci:

dr hab. n. med. Dariusz Timler
dr hab. n. med. Marzena Wojewódzka – Żelezniałowicz

Wrocław 2019 r.

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Wstęp

Praca zawodowa stanowi istotny element życia współczesnego człowieka. Może ona być źródłem wielu sukcesów i satysfakcji, jak również frustracji, rezygnacji i zubożenia. Czynniki, które wpływają na postrzeganie pracy przez pracownika jest bardzo wiele, jednakże mogą one przybierać pozytywny lub negatywny aspekt. Wpływ niekorzystnie oddziałujących czynników może prowadzić do wyczerpania pracownika, jego nieefektywności w pracy, a nawet do występowania objawów chorobowych i reakcji depresyjnych. Jednym z coraz częściej omawianych zagadnień właśnie w kwestii zmęczenia i wyczerpania zawodowego jest zespół wypalenia zawodowego. Szczególną grupą zawodową, która jest istotnie narażona na możliwość rozwoju tego zjawiska jest personel medyczny. Temat oceny rozpowszechnienia zespołu wypalenia oraz wpływu różnych czynników na jego stopień nasilenia i dynamikę rozwoju był wielokrotnie i szeroko analizowany wśród lekarzy, pielęgniarek oraz położnych. Zdecydowanie mniej badań dotyczy ratowników medycznych, którzy stanowią szczególnie narażoną na wystąpienie tego zjawiska grupę. Określenie skali problemu wśród ratowników może mieć znaczący wpływ na zwiększenie przydatności pacjentów w opiece przedszpitalnej i wczesnoszpitalnej poprzez zwiększenie jakości świadczonych usług medycznych.

Cel pracy

Celem głównym badania jest analiza występowania i uwarunkowań zespołu wypalenia zawodowego wśród ratowników medycznych pracujących w jednostkach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego oraz określenie wpływu czynników demograficznych, organizacyjnych oraz psychologicznych na występowanie zespołu wypalenia zawodowego oraz na nasilenie wyczerpania emocjonalnego, depersonalizacji oraz poczucia osiągnięć osobistych.

Material i metody

Uczestnikami badania byli czynni zawodowo ratownicy medyczni pracujący w Zespole Ratownictwa Medycznego lub w Szpitalnych Oddziałach Ratunkowych. Badanie przeprowadzono wśród pracowników Pogotowia Ratunkowego we Wrocławiu, SOR Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego we Wrocławiu, SOR 4. Wojskowego Szpitala Klinicznego we Wrocławiu, SOR Dolnośląskiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu SOR Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu oraz wśród uczestników IV edycji konferencji „Systemy ratownicze w Polsce a bezpieczeństwo cywilne i wojskowe”. Badanie miało charakter ankietowy. Wszyscy uczestnicy badania zostali poinformowani o celu pracy, jej zasadności przeprowadzenia oraz o założeniach i przebiegu badania. Dobrowolnie wypełnienie arkusza ankiety świadczyło o chęci wzięcia udziału w pełni anonimowym badaniu. Wszystkie osoby z grupy badanej zostały poproszone o wypełnienie autorskiego kwestionariusza składającego się z 23 pytań, dotyczących wybranych danych demograficznych oraz organizacyjnych. Do ankiety dołączono również pięć standaryzowanych kwestionariuszy oceny: Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego Maslach (MBI), Skalę Kontroli Emocji (CECS), Kwestionariusz do Subiektywnej Oceny Pracy (KSOP), Skalę Satysfakcji z Życia (SWLS), Skalę Odczuwanego Stresu (PSS-10). Projekt badania został zatwierdzony przez Komisję Bioetyczną przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu i uzyskał zgodę Nr KB 231/2017. Analizę statystyczną wykonano za pomocą programu Statistica 13.

Wyniki

Grupa badana składała się z 302 ratowników medycznych, z czego 191 (63%) pracowało w Zespole Ratownictwa Medycznego, 111 (37%) natomiast w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym. W badaniu uczestniczyło 208 mężczyzn (68,9%) oraz 94 kobiety (31,1%), średnia wieku wśród respondentów wynosiła $32,7 \pm 7,7$ lat. Zespół wypalenia zawodowego został stwierdzony u 24,8% badanych ratowników medycznych. Wśród grupy ratowników wypalonych zawodowo występował większy odsetek osób w przedziale wiekowym 31 – 40 lat oraz z wykształceniem średnim zawodowym w porównaniu do grupy ratowników niewypalonych. Biorąc pod uwagę miejsce pracy stwierdzono, że występowanie wypalenia zawodowego jest częstsze w grupie pracowników zatrudnionych w SOR aniżeli w grupie ratowników zatrudnionych w ZRM. W grupie ratowników wypalonych był większy odsetek osób ze stażem pracy od 6 do 10 lat,

natomiast w grupie ratowników niewypalonych istotnie więcej było osób ze stażem pracy do 5 lat. Analiza regresji logistycznej wykazało, że wystąpienie wypalenia zawodowego jest powiązane z pracą w SOR (OR: 2,22; 95% CI 1,19–4,15; $p=0,01$), stażem pracy do 5 lat (OR: 0,35; 95% CI 0,18–0,67; $p=0,001$), podstawowym miejscem pracy w jednostce PRM (OR: 6,38; 95% CI 1,30–31,2; $p=0,02$), ogólnym wskaźnikiem kontroli emocji (OR: 1,04; 95% CI 1,00–1,07; $p=0,04$), ogólnym poziomem odczuwanego stresu zawodowego (OR: 1,02; 95% CI 1,01–1,03; $p=0,001$), ogólnym poziomem satysfakcji z życia (OR: 0,92; 95% CI 0,87–0,97; $p=0,001$) oraz ogólnym poziomem subiektywnego poczucia stresu (OR: 1,10; 95% CI 1,02–1,20; $p=0,02$). Na podstawie uzyskanych wyników do grupy o wysokim poziomie wyczerpania emocjonalnego zakwalifikowano 40,7% badanych ratowników medycznych, natomiast wysoki poziom depersonalizacji oraz niski poziom poczucia osiągnięć osobistych odnotowano odpowiednio u 52% i 57% ratowników. Az u 225 (74,5%) badanych odnotowano wystąpienie co najmniej jednego wyniku sprzyjającego rozwojowi wypalenia zawodowego. Niekorzystny wynik co najmniej w dwóch z podskala wykazało 150 ratowników (49,7%).

Wnioski

1. Zespół wypalenia zawodowego jest powszechny wśród badanej populacji ratowników medycznych. Doświadcza go co czwarta osoba pracująca w jednostkach systemu Państwowego Ratownictwa Medyczne.
2. Wypalenie zawodowe występuje częściej wśród pracowników Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych niż w grupie osób zatrudnionych w Zespołach Ratownictwa Medycznego. Może to świadczyć o szczególnie niekorzystnym środowisku pracy w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym.
3. Analizy wieloczynnikowe wskazują na powiązania wypalenia zawodowego zarówno z czynnikami demograficznymi, organizacyjnymi, jak i psychologicznymi, co potwierdza złożoną, patogeniczną zjawiska.
4. Wypalenie zawodowe występuje najczęściej u osób o stażu pracy od 6 do 10 lat, a najrzadziej przy stażu pracy do 5 lat, co wskazuje na jego związek z czasem trwania zatrudnienia, a tym samym czasem narażenia na fizyczne i psychiczne obciążenie związane z wykonywaniem zawodu ratownika medycznego. Przyczynny trzaskiego występowania wypalenia zawodowego u osób ze stażem ponad 10 lat wymagają dalszych badań nad czynnikami warunkującymi utrzymanie się w zawodzie.
5. Respondenci z wypaleniem zawodowym i bez wypalenia zawodowego różnią się istotnie pod względem ocenianych wskaźników psychologicznych: zwiększony poziom odczuwanego stresu i skłonność do tłumienia emocji w trudnych sytuacjach są powiązane z występowaniem wypalenia zawodowego. Wysoki poziom satysfakcji życiowej jest powiązany z rzadszym występowaniem wypalenia zawodowego, co wskazuje na znaczenie własnych zasobów psychologicznych na odporność lub podatność na rozwój wypalenia zawodowego.
6. Czynniki psychologiczne są najsilniej powiązane z występowaniem wypalenia zawodowego, co może wskazywać na dwukierunkowe powiązania między tymi czynnikami i występowaniem zmian psychologicznych pod wpływem wypalenia zawodowego.

Słowa kluczowe: wypalenie zawodowe, ratownik medyczny, Zespół Ratownictwa Medycznego, Szpitalny Oddział Ratunkowy, medycyna ratunkowa